

HASTANE İŞLETMELERİNDE FİNANSAL PERFORMANS ÇALIŞMALARININ BİLİM HARİTALAMA TEKNİĞİYLE ANALİZİ

 Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT^a

 İlknur ARSLAN ÇİLHORUZ^b

 Emine DOĞAN ÇULHA^c

Özet

Bu çalışmada, hastanelerde performans ölçüm araçlarından biri olan finansal performans konusunda yapılan çalışmaların bilim haritalama tekniğine göre sistematik olarak analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Web of Science, Scopus ve Pubmed veri tabanları taranmıştır. Ayrıca VOSviewer, CiteSpace ve Carrot Search yazılımları kullanılarak daha derinlemesine bibliyometrik çalışma aracılığıyla sonuçların yazarlar, kurumlar, ülkeler ve dergiler bazında kümelenmesi sağlanmıştır. Araştırma sonucunda bu alana en fazla katkı sağlayan ülkenin ABD, en fazla katkı sağlayan ise 63 atıfla Goes ve Zhan olduğu görülmüştür. Ayrıca bu alanda en çok tercih edilen anahtar kelimeler CiteSpace analizinde "finansal performans"; VOSviewer analizinde "finansal performans" ve Carrot analizinde "iyileştirme" olarak bulunmuştur. Bu çalışma hastane işletmelerinde finansal performans alanına ilgisi olan araştırmacılar için bir rehber niteliği taşımaktadır. Ayrıca kapsamlı bir arama stratejisi kullanıldığından bu yönüyle benzer çalışmalardan farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Hastane işletmeleri, Finansal performans, Bibliyometrik analiz, Bilim haritalama, Görsel haritalama

ANALYSIS OF FINANCIAL PERFORMANCE STUDIES IN HOSPITAL ENTERPRISES THROUGH THE SCIENCE MAPPING TECHNIQUES

Abstract

The aim of this study is to systematically analyze the studies on financial performance, which is one of the performance measurement tools in hospitals, according to the science mapping technique. For this purpose, Web of Science, Scopus, and Pubmed databases were searched. In addition, using VOSviewer, CiteSpace, and Carrot Search software, results were clustered on the basis of authors, institutions, countries, and journals through a more in-depth bibliometric study. As a result of the research, it is seen that the country that contributed the most to this field was the USA, and that contributed the most is Goes and Zhan with 63 citations. In addition, the most preferred keywords in this field are "financial performance" in CiteSpace

^a Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, seyhan.cil@hbv.edu.tr

^b Dr., Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sağlık Kurumları Yönetimi, ilknur.arslann@gmail.com

^c Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, eminedogan@hbv.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 25.01.2022, Makale Kabul Tarihi: 21.02.2022

analysis; "financial performance" in VOSviewer analysis and "improvement" in Carrot Analysis. This study is a guide for researchers who are interested in the field of financial performance in hospital businesses. In addition, since a comprehensive search strategy is used, it differs from similar studies in this aspect.

Keywords: Hospital enterprises, Financial performance, Bibliometric analysis, Science mapping, Visual Mapping

Giriş

Günümüzde işletmelerin varlıklarını sürdürebilmeleri ve artan rekabet koşullarına uyum sağlayabilmeleri için performanslarının düzenli aralıklarla ölçülmesi büyük önem taşımaktadır. İşletmeler, performans ölçümü ile misyon ve vizyonları doğrultusunda hedeflerini belirlemektedirler. Belirlenen hedeflere ulaşmak için doğru stratejiler kullanmak gerekmektedir. Bu bağlamda performans ölçümü, işletmelerin kullandığı kaynakları ve mal ve hizmetlerden elde edilen sonuçları takip etmek için sistematik ve düzenli bir şekilde verilerin toplanması, analiz edilmesi ve raporlanması olarak tanımlanmaktadır (Iswati & Anshori, 2007).

Performans ölçümleme sürecinde ülkemizdeki hastane işletmeleri köklü bir dönüşüm geçirmekte ve diğer işletmelerde olduğu gibi giderleri en aza indirerek etkinlik ve verimlilik koşullarında, en düşük maliyetle, istenilen kalitede, maksimum fayda/kar sağlamayı hedeflemektedir. Hastane işletmeleri, diğer işletmelerden farklı olarak bir yandan sağlık hizmeti sunarken, diğer yandan eğitim faaliyetleri yürütmek ve nitelikli sağlık sonuçları üretmek gibi çeşitli amaçları olan birçok işlevi yerine getirmekle yükümlü kuruluşlardır (Avcı & Çınaroğlu, 2015). Performansı belirlemek için gerçekleştirilen aktivitenin sonucu değerlendirilmelidir. Bu sonucu anlaşılır ve objektif olarak açıklamak için kullanılan ölçü değeridir. Ölçüm sonucunda belirlenen bu değerlerin her biri performans göstergesini oluşturmaktadır (Tengilimoğlu, Işık, & Akbolat, 2014).

Hastane işletmelerinde performans ölçümünde kullanılan göstergeler teknik performans göstergeleri ve finansal performans göstergeleri olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Faaliyetleri, üretim faktörlerini ve çalışan performansını ölçmek için teknik performans göstergeleri kullanılır. Hastanelerin teknik performansının ölçümünde kullanılan göstergelere örnek olarak yatak sayısı, yatan hasta sayısı, taburcu edilen hasta sayısı, hastanede kalış gün sayısı, yatak devri ve yatak doluluğu sayılabilir. Finansal performans göstergeleri ise finansal olarak performansı ölçmeye yarayan araçlardır (Çil Koçyiğit, 2011). Hastanelerde finansal performans ölçümünün temel amacı, hastane şirketlerinin varlıklarını sürdürebilmeleri için işletme içinde performans ve verimlilik duygusu oluşturmak, yürütülen faaliyetlerin sonuçlarını değerlendirmek ve elde edilen bilgilerin ilgililere iletilmesini sağlamaktır (Özgülbaş & Koyuncugil, 2007).

Hastane işletmelerinin finansal performansını ölçmek veya belirlemek için geliştirilmiş birçok ölçüm yöntemi bulunmaktadır. Bu ölçümler sonucunda hastane işletmelerinin performansları yıllar itibariyle izlenebilmekte ve diğer işletmelerle karşılaştırmalar yapılabilmektedir. Bu amaçla kullanılan veri zarflama analizi, oran analizi, regresyon analizi ve veri madenciliği gibi yöntemlerin son yıllarda ön plana çıktığı görülmektedir. Finansal performansın başarısı, verilerin tarafsızlığına, güvenilirliğine, tutarlılığına, şeffaflığına ve hesap verebilirliğine bağlıdır (Kayahan, 2016).

Hastane işletmelerinde performans ölçümü, mevcut performans durumlarında eksiklikleri gidererek ve önlemlerin alınmasını sağlayarak hastane işletmelerinin rekabet gücünü artırmada önemli

rol oynamaktadır. Ayrıca hastane işletmelerinde performansın ölçülmesi sonucunda elde edilen bilgiler işletmenin geleceğine yön vermektedir. Diğer işletmelerde olduğu gibi hastane işletmeleri için de kritik olan performans ölçümü, yönetsel faaliyetleri destekleyen ve tamamlayan bir faaliyettir. Organizasyonel başarıyı sağlamak için hastane faaliyetlerinin belirli dönemlerinde performansın düzenli olarak ölçülmesi büyük önem taşımaktadır (Griffith & White, 2016).

Bu çalışmada hastanelerde performans ölçüm araçlarından biri olan finansal performans konusunda yapılan çalışmaların bilim haritalama tekniğine göre sistematik olarak analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

A. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacından, araştırmanın veri toplama tekniklerinden ve analizinden bahsedilmektedir.

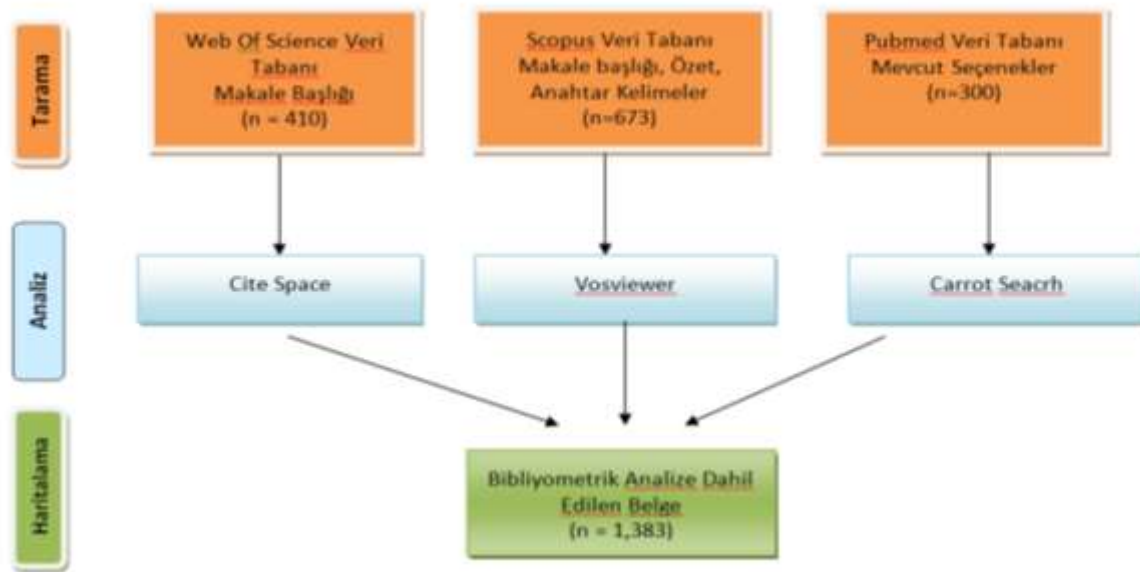
Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, hastanelerde performans ölçüm araçlarından biri olan finansal performans konusunda yapılan çalışmaların bilim haritalama tekniğine göre sistematik olarak analiz edilmesidir.

Kapsamlı bir arama stratejisi kullanıldığından bu yönüyle benzer çalışmalardan farklılık gösteren bu çalışmanın, hastane işletmelerinde finansal performans alanına ilgi duyan araştırmacılar için bir rehber niteliğinde olması beklenmektedir.

Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

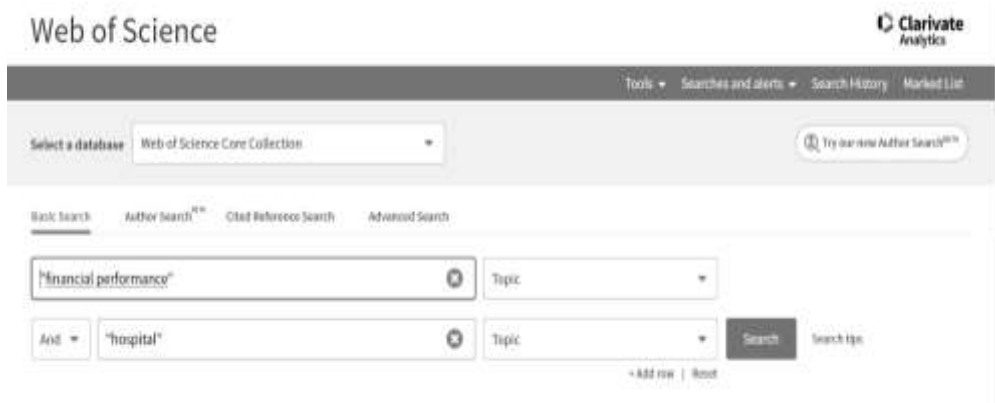
Araştırmanın modeli Şekil 1’de yer almaktadır.

314 | Şekil 1: Araştırmanın Modeli

Yayın taramada Web of Science veri tabanı için anahtar kelimeleri “Topic” seçeneğiyle, Scopus Veri (WOS) tabanı için “Financial Performance” ve “Health” anahtar kelimeleri “Article title, Abstract, Keywords” seçeneğiyle ve Pubmed veri tabanında “Financial Performance” anahtar kelimesi “options” seçeneğiyle arama yapılmıştır. Aralık 2019 tarihinde yapılan tarama sonucunda; WOS’ta 410, Scopus’ta

673 ve Pubmed’te 300 çalışmaya ulaşılmıştır. Toplamda 1383 yayın üç farklı yöntemle incelemeye tabi tutulmuştur.

Şekil 2: Web of Science Arama Ekranı

Araştırmanın Web of Science veri tabanında arama stratejisine ait görsel Şekil 2’de yer almaktadır. Aynı arama stratejisi Scopus ve Pubmed veri tabanları üzerinde de uygulanmıştır. Araştırmaya ilişkin yapılan tarama kriterleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Tarama Kriterleri

Kriterler		Ayrıntılar	
Veri Tabanı	WOS	CiteSpace	Makale Konusu
	Pubmed	Carrot Search	Mevcut Seçenekler
	Scopus	VOSviewer	Makale başlığı, Özet, Anahtar Kelimeler
Atıf İndeksi		SSCI (Social Sciences CitationIndex) and SCIE (Science Citation Index Expanded)	
Başlık		“Financial Performance” ve “Hospital”	
Zaman Aralığı		1975-2019	
Doküman Tipi		Makaleler, Kitaplar, Kitap Bölümleri, Bildiri Yazıları, İncelemeler	
Araştırma Tarihi		Aralık 2019	

Araştırmanın Analizi

Hem modern görsel ve bilimsel haritalama teknikleri hem de geleneksel bibliyometrik parametreler kullanılarak bibliyometrik analiz yapılması mümkündür (Kurutkan & Orhan, 2018).

Bibliyometrik analiz, iki veya ikiden fazla araştırma alanı arasındaki bilgi alışverişinin sağlanmasına yaramaktadır. Bibliyometrik analizde yeni bilimsel araştırma türlerinin ortaya çıkarılması amacıyla konular daha derinlemesine incelenmektedir. Bibliyometri yirminci yüzyılın ortalarında E. Garfield tarafından literatüre girmiş ve birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmanın analizi yapılırken VOSviewer ve CiteSpaces ve Carrot Search gibi veriye dayalı kullanıma uygun ücretsiz yazılımlardan yararlanılmıştır. Bu programlar kümeleme yöntemi ile analiz yapabilen haritalama programlarıdır.

Bu çalışmada, bibliyometrik ağları analiz etmek ve görselleştirmek için **VOSviewer** ve **CiteSpace**, **Carrot analizleri** birlikte kullanılmıştır. Çalışmaların dört farklı araştırma yönünü keşfetmek amacıyla bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Bunlar;

- a) En çok alıntı yapılan çalışmalar için içerik analizi,
- b) Anahtar kelimelere dayalı eşleme,
- c) Ortak alıntı, bibliyografik eşleştirme ve
- d) Ortak yazarlık analizidir.

VOSviewer; Van Eck ve Waltman tarafından Hollanda'daki Leiden Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Araştırma Merkezi'nde geliştirilmiştir. VOSviewer, aracılığıyla gereken ağlar oluşturularak görselleştirilmektedir (Van Eck & Waltman, 2014). Ayrıca VOSviewer, yazarlar, kurumlar ve ülkeler arasındaki ağ bağlantılarını ve anahtar kelimelerin kullanımına dayalı araştırma eğilimlerini ölçen ortak yazarlık yapısı göstergelerini etkinleştirmiştir (Van Eck & Waltman, 2010). Bu çalışma alanındaki bilimsel etkinliğin değerlendirilmesinde elde edilen sonuçlar araştırmacılar, akademisyenler, analistler, yöneticiler ve diğer ilgi grupları için faydalı olacağı beklenmektedir.

CiteSpace; Chaomei Chen tarafından ABD'deki Drexel Üniversitesi'nde geliştirilmiştir. Program verileri farklı zaman türlerinde sınıflandırılarak ve farklı şekiller kullanarak görselleştirme yeteneğine sahiptir (Chen, 2014).

Carrot Search; Carrot Search programı internette arama motorunu kullanarak anahtar kelime kümeleri oluşturmaktadır (Stefanowski & Weiss, 2003)

Yukarıda bahsedilen üç yazılım da çevrimiçi ücretsiz olarak görselleştirmede kullanılabilir.

Ortak Oluşum Ağı, bir metindeki yazarlar, kurumlar, ülkeler veya terimler arasındaki olası ilişkilerin grafiksel olarak görselleştirilmesini kolaylaştırmak için kullanılmaktadır. Böylece, bir metin biriminde iki veya daha fazla terimin yakınlık ilişkisi gözlemlenebilecektir. Kısacası, ortak oluşum kriterleri, bir dizi belge veya kayıta güçlü bir şekilde ilişkili kavramların ortaya çıkmasına ve gruplandırılmasına izin vermektedir. Programlar sayesinde birlikte sunulma eğiliminde olan iki veya daha fazla kavramı aramak için belgeler incelenmektedir (Hastings, 1987; Jackson, Somers, & Harvey, 1989).

Ortak Atıf Analizi, aynı belge tarafından atıfta bulunan belgeler arasında oluşan bağlantıdır. Böylece, bu disiplinin önemini temsil eden diğerlerinden alıntılara dayalı olarak yazarlar, kurumlar ve ülkeler belirlenmektedir (Fellnhöfer, 2018; Wooding, Kate, Lewison, & Grant, 2006)

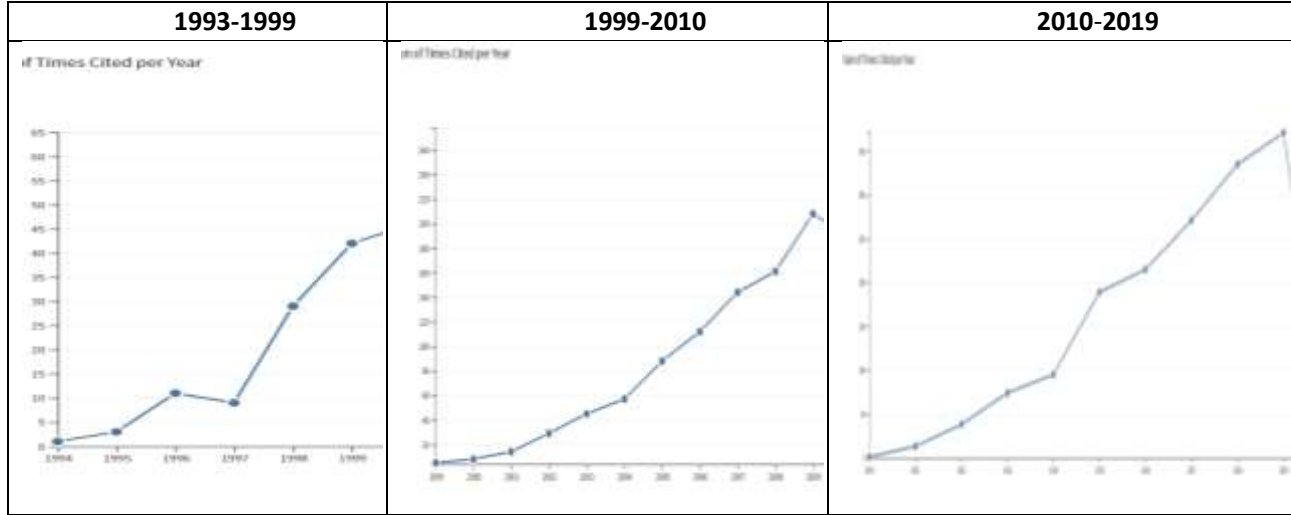
Ortak yazarlık analizi genellikle şu temel soruları yanıtlamaya çalışır: "Kim kiminle, nasıl ortak yazarlık yapar?", "Ortak yazarlık etkiyi etkiler mi?", "Geçmiş ortak yazarlık değerlendirilebilir mi?", "Ortak yazarlık ile ne olur?" (Ellegaard & Wallin, 2015).

B. BULGULAR

1. İçerik Analizi

Hastanelerde finansal performans ile ilgili yapılan çalışmaların atıf sayıları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Yıllara Göre Atıf Sayısı

Tablo 2 incelendiğinde “Hastanelerde Finansal Performans” başlıklı çalışmalara yapılan atıfların 1993 yılında yayınlanmaya başladığı ve 1997 yılından sonra sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir. En fazla atıfın 638 atıfı 2018 yılında yapıldığı görülmektedir.

Tablo 3: Hastanelerde Finansal Performans Üzerine Yayına Sahip En Çok Atıf Yapılan 5 Yazar

Yazarlar	Atıf	Katkıları
GOES ve ZHAN, 1995	63	Hastane-hekimin finansal entegrasyon çabalarının geçerliliğini ve daha az ölçüde hekimlerin hastane yönetimine katılımını desteklemektedir. Sonuçlar, entegrasyonun finansal faydalarının, uygulamanın başlamasından birkaç yıl sonra ortaya çıkabileceğini, yönetilen bir bakım veya yönetilen rekabet ortamında en dikkat çekici olduğunu ve hastane büyüklüğüne ve çok hastaneli sistem üyeliğine göre değiştiğini göstermektedir.
Menachemi vd., 2006	58	Bilgi teknolojileri (BT) sistemlerinin elde edilmesi ve sürdürülmesi ile ilişkili nispeten yüksek edinim maliyetlerini yansıtmaktadır. Çalışma sonucunda, akut bakım ortamında BT'ye yatırım yapmanın potansiyel finansal etkilerini anlamak isteyen hastane liderleri ve politika yapıcılar için bir vekil görevi görebileceği ortaya koyulmuştur.
Clement,1997	55	Akut bakım hastaneleri gittikçe daha çok yerel stratejik hastane ittifakları (SHA) oluşturmakta ve bu da şekillendirmede önemli kaynaklar tüketmekte ve sağlayıcı pazarların rekabet gücünü etkileyebilmektedir. SHA üyelerinin daha yüksek net gelirleri olduğu ancak maliyet kontrolünde daha etkili olmadıkları görülmektedir. Daha yüksek net gelirler daha yüksek nakit akışı ile sonuçlanmaz, Bununla birlikte, bir piyasada SHA penetrasyonunun artması, vaka başına daha düşük net gelirlerle ilgilidir. Ayrıca, özel sağlık bakım kuruluşlarının pazarlara girmesi, daha düşük gelir ve giderlerle ilişkilidir.
Shen vd., 2007	43	Bu çalışmada 1990 yılından bu yana hastane mülkiyeti üzerine ampirik literatürün nicel bir değerlendirmesini yapmak için meta-analitik yöntemler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda gelirleri karşılaştıran çalışmaların tümü, ya kâr amacı güdenlerin daha fazla gelir elde ettiğini ve daha yüksek karlar elde ettiğini ya da profesyoneller için arasında hiçbir fark olmadığını ortaya koymuşlardır.
Li ve Collier, 2000	41	Hastane teknolojisinin (klinik veya bilgi) türünün kalite ile ilgili farklı performans türlerini (klinik veya süreç) desteklediğini ve hastane finansal performansını doğrudan ve dolaylı olarak etkilediğini göstermektedir. Burada belgelenen basit özyinelemeli model, hastanenin finansal performansını teknolojinin ve kaliteli yatırımların ve girişimlerin bir fonksiyonu olarak doğru bir şekilde tahmin eden daha eksiksiz modellerin tanımlanmasında önemli bir ilk adımdır. Makale, sonuçları özetleyerek, sonuçlarını tartışarak ve gelecekteki araştırma fikirlerini önererek sona ermektedir.

Tablo 3'de hastanelerde finansal performans konusunda en çok atıf yapılan ilk 5 çalışma sunulmuştur. Buna göre; Goes ve Zhan tarafından yapılan 63 alıntı ile "Hastane-Hekim Entegrasyon Stratejilerinin Hastane Finansal Performansına Etkileri" başlıklı makale finansal performans alanında en çok tercih edilen çalışma olarak bulunmuştur.

Şekil 3: Hastanelerde Finansal Performans Üzerine En Fazla Yayın Yapan Yazarlar
Kaynak: Web of Science

Şekil 3’de literatüre “Hastanelerde Finansal Performans” konulu çalışma yapan yazarlar yer almaktadır. En fazla çalışma kazandıran yazar 12 yayınlı Bazzoli Gj olmuştur. Ardından Pink Gh ve Alexandder Ja (10), Holmes Gm, Weech-Maldonado R (8) gelmektedir.

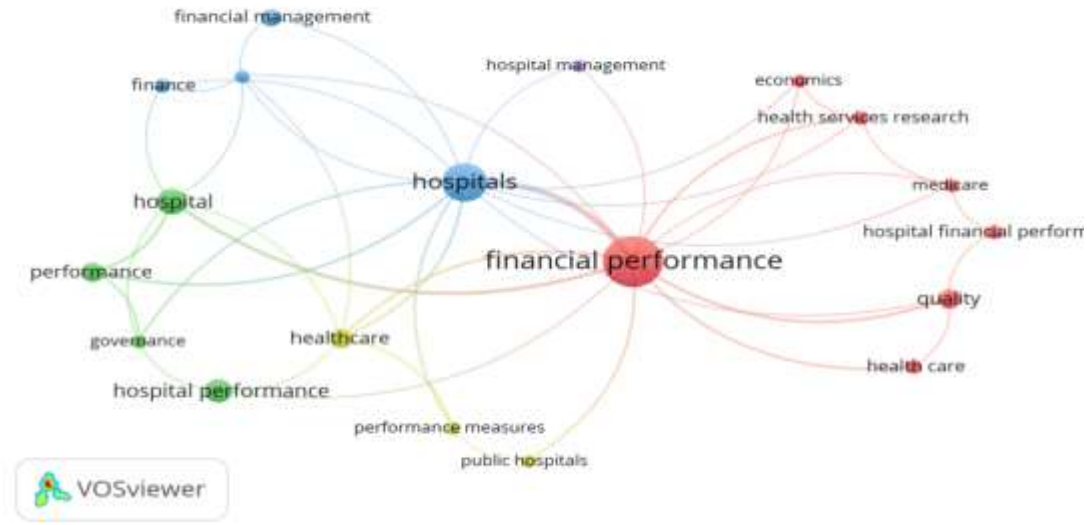

Şekil 4: Hastanelerde Finansal Performans Konulu Çalışmaların Ülkeler Arası Dağılımı
Kaynak: Web of Science

“Hastanelerde Finansal Performans” konulu 410 çalışmanın %73’ü ABD tarafından literatüre kazandırılmıştır. Bunu İngiltere, Almanya, Kanada ve Türkiye takip etmektedir.

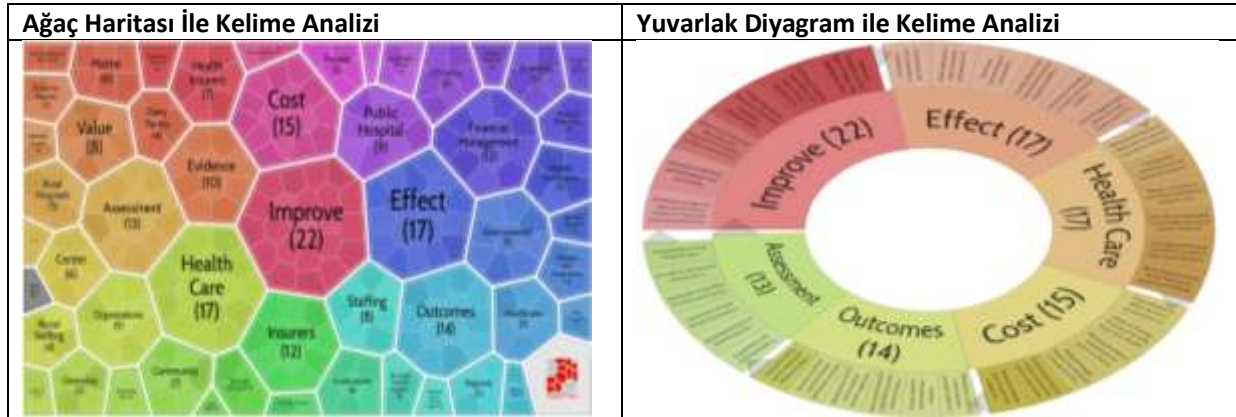
Anahtar Kelime Analizi

Şekil 5: Ortak Oluşum Anahtar Kelime Analizi

Finansal performans alanında en sık kullanılan anahtar kelimeleri tespit etmek için ortak oluşum analizinden yararlanılmıştır. Analiz yapılırken eşik değeri 5 seçilmiştir. 1023 terimin 19'u bu eşik değeri karşılamaktadır. Buna göre en sık tercih edilen anahtar kelime 71 oluşum ile finansal performans olmuştur. ardından hastaneler (42), hastane (18), hastane performansı (15) sağlık hizmetleri ve performans (11) anahtar kelimeleri gelmektedir.

Tablo 4: PubMed ile Carrot Analizi

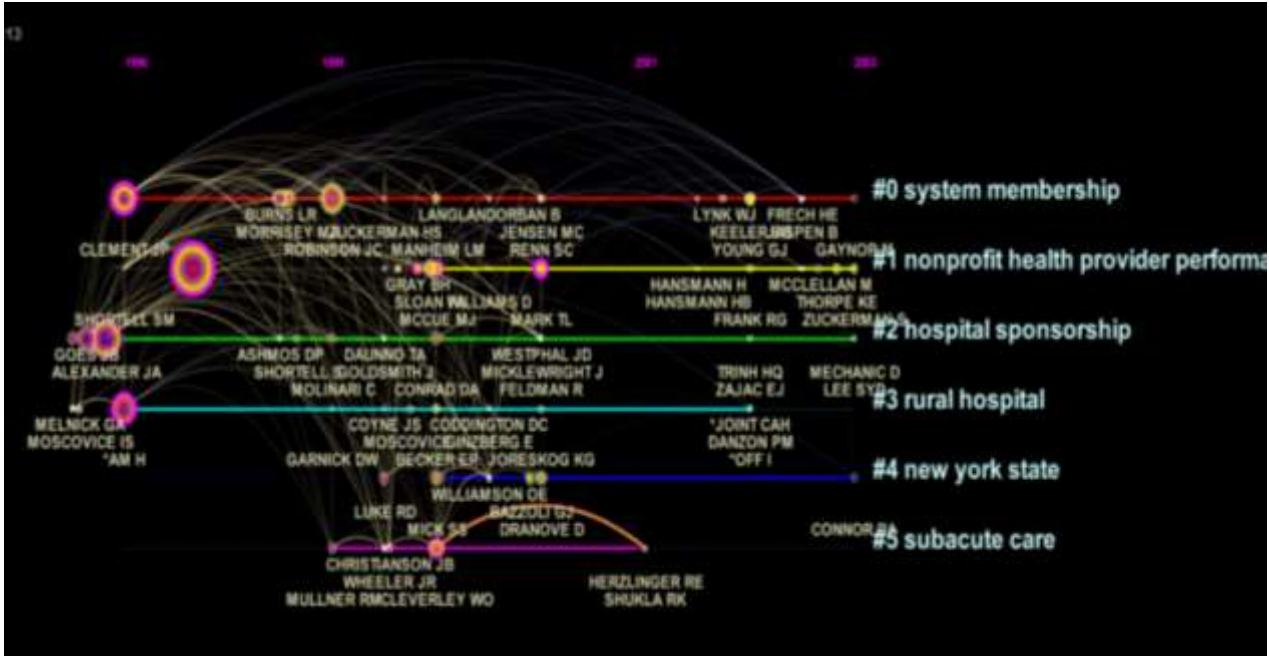
Pubmed veri tabanı aracılığıyla Carrot analizinde en sık tercih edilen anahtar kelimeler; iyileştirmek (22), etki (17), sağlık hizmetleri (17), maliyet (15) ve çıktılar (14) şeklindedir.

Şekil 6: Anahtar Kelime Analizi (CiteSpace)

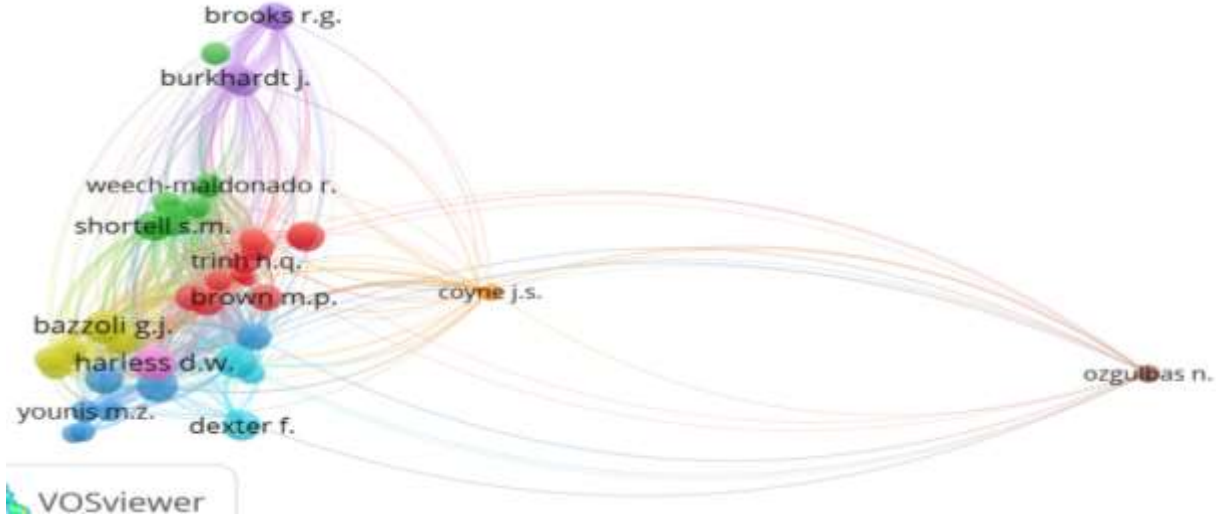
Şekil 6’da Web of Science aracılığı ve CiteSpace yardımıyla ortaya çıkarılan anahtar kelimeler analizinde en sık tercih edilen kelimenin finansal performans (23), yönetilen bakım, kar amacı gütmeyen, hastane ve rekabet (6)’dır. En fazla kullanılan finansal performans kelimesinin, hastane, servis, birleşme, etki, hekim, hastane kuralları, maliyet fonksiyonu ve yönetilen bakım kelimeleriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Ortak Atıf ve Atıfa Dayalı Haritalama

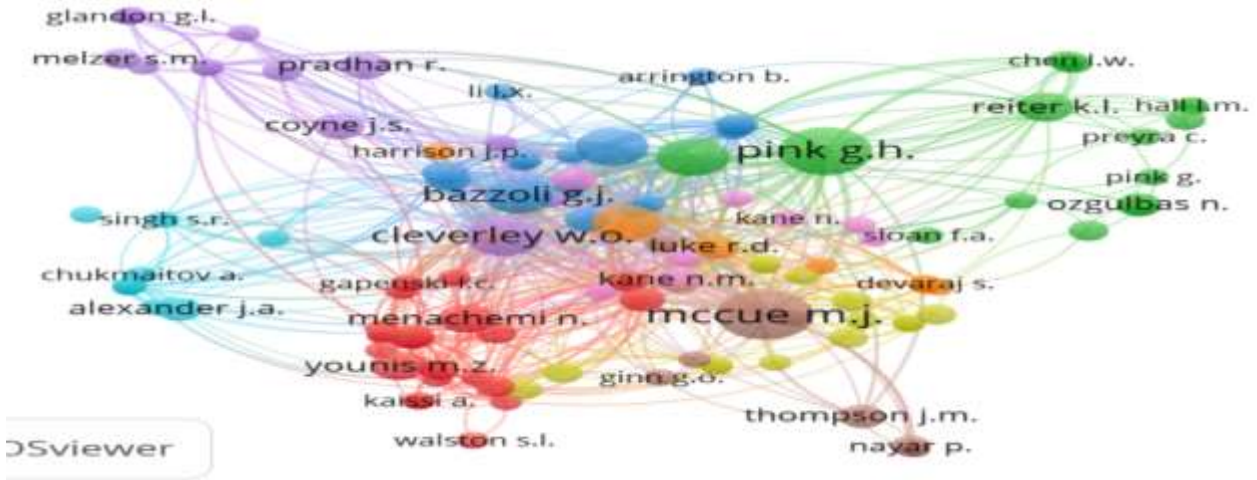
Şekil 7: Cite Space ile Atıfa Dayalı Yazarların Haritası

Yıllara göre 5 çizgiye dağılan yazarlar haritasında ilk sırada çalışmasını yapan “Clement, JP, Burns, LR ve Robinson, JC” gibi yazarlar “sistem üyeliği” ikinci sıradaki “Gray, BH, Renn, SC ve Hansmann, H” gibi yazarlar “kar amacı gütmeyen hastane performansı”, üçüncü sıradaki “Shortell SM, Alexander JA ve Ashmos DP” gibi yazarlar “hastane sponsorluğu”, dördüncü sıradaki “Melnick, GA, Moscovice, IS ve Am, H” gibi yazarlar “hastane kuralları” beşinci sıradaki “Williamson, OE, Bazzoli, GJ ve Oliver, C” gibi yazarlar “New York” ve son sıradaki “Christianson, JB, Wheeler JR ve Herlinger, Re” yazarlar “akut bakım” konularını çalışmışlardır. Bunların içinde en fazla atıf alan yazar 28 ile Shortell SM’dir. Ardından Alexander JA (21), Robinson JC (18), Clement JP (17) ve Am H (15) gelmektedir.

Şekil 8: Yazarların Bibliyografik Eşleştirme Ağı

Şekil 8 incelendiğinde en sık eşleştirme yapılan yazar 244 atıfla Harless DW ve Mark BA’dır. Ardından Pink G.H. (240), Mccue MJ (238), Bazzoli G.J (227) v Shortell SM (191) gelmektedir. şekil’de 1579 yazarın 45’i eşiği karşılamaktadır.

Şekil 9: Yazarların Atıf Ağı Haritalaması

Bu alandaki çalışmalarda en çok atıf yapılan yazarların tespiti için VOSviewer programındaki "atıfa dayalı analiz" tekniği kullanılarak görselleştirilmiştir. Şekil 9'da 1579 yazarın 88'i eşiği karşılamaktadır. Yazarlar 8 farklı grupta kümelmiştir. Analiz sonucunda en çok atıf alan yazar 105 ortak bağlantı ile Pink GH'dir. Ardından Bazzoli G.J. (96), Clement J.P.(95), Mccue M.J. (90) ve Holmes G.M. (90) gelmektedir.

References	Year	Strength	Begin	End	1996 - 2003
*AM H	1996	2 529	1996	1998	
SHORTELL SM	1996	3 3498	1996	1998	

Şekil 10: Atıf Patlaması

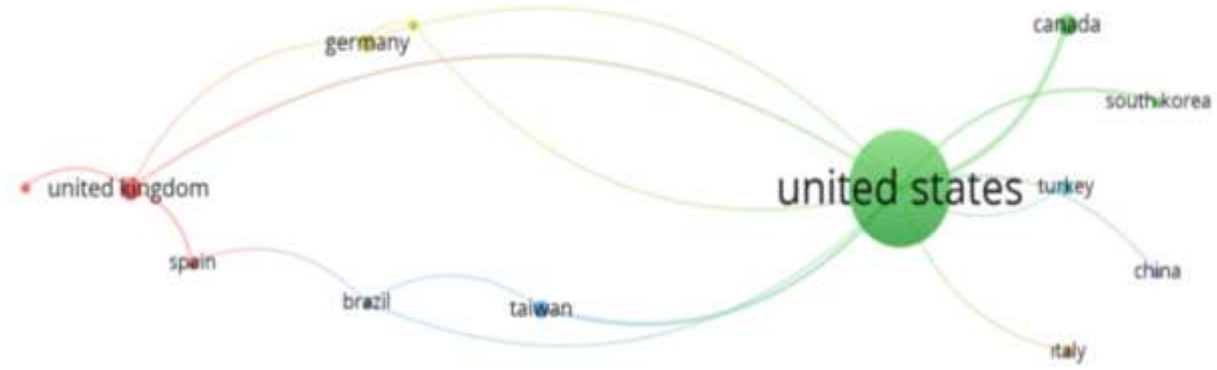
Şekil 10'da göre Web of Science aracılığıyla alınan veriler CiteSpace yazılım programıyla analiz edilmiştir. Bunun sonunda Finansal performans alanında atıf patlaması olan iki farklı kaynak bulunmuştur. Bunlardan en güçlü olan yazar 3.3498 güç ile Shortell SM'dir. Am H ise 2.529 gücündeki ikinci yazardır. Her iki yazarında atıf patlaması 1996 yılında başlayıp 1998 yılında sönmüştür.

Şekil 11: Kaynakların Ortak Atıf Ağları

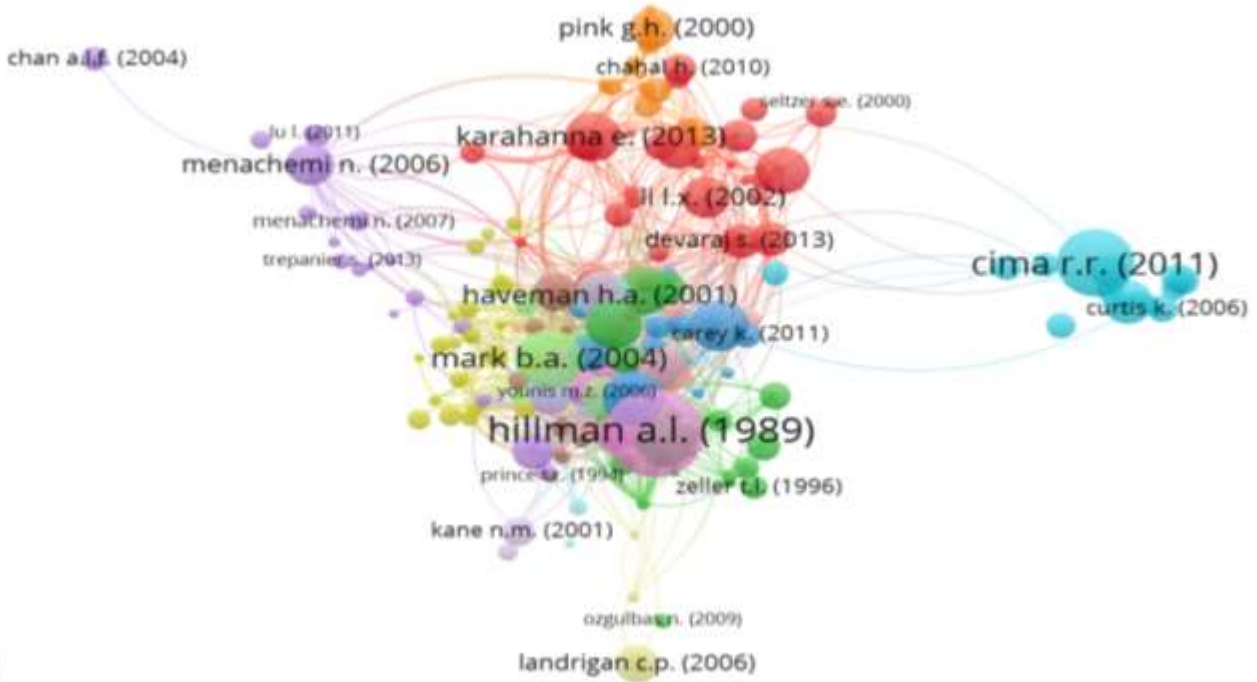
Şekil 11'de finansal performans alanında en çok ortak atıf yapılan dergiler incelenmiştir. 319 kaynaktan, 91'i eşiği geçmektedir. Buna göre ortak atıfı en fazla olan dergi 684 ile "Health Services Research"dir. Ardından Health Care Management Review (458), Inquiry (269), Journal of American College of Surgeons (260), Journal of Health Care Finance (256) gelmektedir.

İşbirliğine ve Bibliyografik Eşleştirmeye Dayalı Haritalama

Şekil 12: İşbirlikçi Bağlantıları Olan Ülkelerin Görsel Ağı

Şekil 12'de daireler ülkeleri ifade etmektedir. İşbirliği yapan ülkeler birbirine yakın olma eğilimindedir. 83 ülkeden 16'sı eşiği geçmektedir. En fazla işbirliği olan ülke 7079 atıf ile Amerika'dır. Sırasıyla Kanada (319), Tayvan (170), İngiltere (168) ve İtalya (84) gelmektedir. Türkiye ise 9. sırada yer almaktadır.

Şekil 13: Bibliyografik Eşleştirmeye Dayalı Dokümanların Analizi

Şekil 13'te daireler dokümanları temsil etmektedir. Eşleştirme yapılan dokümanlar birbirine yakın olma eğilimindedirler. En fazla eşleştirme yapılan doküman Judge jr (1992)'dir. Bunu Hillman, 1989 (327), Breslow, 2004 (250), Cima, 2011 (199) ve Mark, 2004 (155) takip etmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu bibliyometrik çalışmada, hastane işletmelerinde finansal performans alanındaki araştırmalar bilim haritalama tekniği ile detaylı olarak incelenmiştir. Önceki çalışmalarından farklı olarak, makalede finansal performans araştırmasının ilerlemesini değerlendirmek için üç farklı yöntem kullanılmıştır.

Literatür incelendiğinde Dalton ve diğerleri (Dalton, Daily, Ellstrand, & Johnson, 1998) tarafından kurul kompozisyonu, yönetim kurulu liderlik yapısı ve firma finansal performansı arasındaki ilişkiyi ele alan mevcut araştırmalarda çok az tutarlılık olduğu için bu alandaki çalışmalar meta-analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Xue ve diğerleri (Xue, Li, Ali, & Ur Rehman, 2020), finansal performans alanındaki yakın tarihli ve gelecekteki araştırma eğilimlerini vurgulayarak ve kurumsal sosyal sorumluluk ile yeşil ve sürdürülebilir bir kurumsal ortam dahil olmak üzere en çok talep edilen bağlantılı noktaları belirlemişlerdir. Post ve Byron (Post & Byron, 2015) tarafından yapılan çalışmada, yönetim kurullarındaki kadınlar ile finansal performans arasındaki çelişkili sonuçları uzlaştırmak için 140 çalışmanın sonuçları incelenmiştir.

Bartolacci ve diğerleri (Bartolacci, Caputo, & Soverchia, 2020) tarafından yapılan çalışmada Web of Science veri tabanından toplanan 20 yıllık veri setine dayanarak, küçük ve orta ölçekli işletmelerde sürdürülebilirlik ve finansal performans çalışmalarının entelektüel yapısının kapsamlı bir bilgi haritası sunulmuştur. Ayrıca Bozdemir ve Çilhoroz Arslan (Bozdemir & Arslan Çilhoroz, 2019) tarafından yapılan çalışmada görsel haritalama tekniği kullanılarak hastanelerde maliyet analizinde en çok atıf alan yazarın ReynoldsDrew, en çok atıf yapılan kuruluş Univ Groningen ve en çok atıf yapılan ülkenin ABD olduğu tespit edilmiştir. Yine bu çalışmaya benzer teknikler kullanılarak yapılan Öztürk ve Çilhoroz Arslan (Öztürk & Arslan Çilhoroz, 2021) tarafından sağlık kurumlarında dengeli puan cetveli konulu çalışmalarda en fazla atıf yapılan ülkenin ABD olduğu ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada 1383 yayın incelenmiştir. Bu yayınlar arasında literatüre en fazla katkıyı ABD'nin yaptığı görülmüştür. Bunu İngiltere, Almanya, Kanada ve Türkiye izlemektedir. Türkiye, uluslararası literatür açısından oldukça iyi bir konumda sayılan ilk 5 ülke arasında yer almaktadır.

Bu alandaki çalışmalar 1993 yılında yayınlanmaya başlamış ve 1997 yılından sonra istikrarlı bir artış görülmüştür. En fazla atıfın 2018 yılında 638 atıf ile yapıldığı görülmektedir. Bundan sonrası için de hem yayınlarda hem de atıf sayılarında artış eğiliminin yakın zamanda daha da artacağı düşünülmektedir. Makalelerin anahtar kelimeleri, çalışmaların odak noktasını vurgulamaktadır. Kelime ağı, en yakından ilişkili anahtar kelimelerin yapısını homojene yakın bir noktada göstermektedir. Bu alanda en çok tercih edilen kelimeler “finansal performans, yönetilen bakım, kâr amacı gütmeyen, hastane ve rekabet”, “hastane, hastane performansı ve sağlık hizmetleri ve performansı”, “iyileştirme, etki, sağlık hizmetleri, maliyet ve çıktılar”dır. Tüm analizlerde farklı anahtar kelimelerin kullanıldığı görülmektedir.

Hastaneler diğer organizasyonlardan farklı olarak birçok işlevi aynı anda yerine getirmek zorunda olan kuruluşlardır. Bu nedenle hastanelerin ayakta kalabilmeleri için finansal performans büyük önem taşımaktadır. Bu tür sorunları çözmek için sorunu ve çözümlerini tam olarak anlamak gerekir. Bu nedenle bilimsel çalışmaların rolü çok önemlidir. Bu sayede finansal performansın tüm boyutlarıyla ilgili

çalışmalarla doğru bilgiler elde edilmiş olacaktır. Bu çalışma, devam eden ve gelecekteki araştırmaları kolaylaştırabilecek finansal performans üzerine yapılan çalışmaların küresel bir bibliyometrik değerlendirmesini sunmaktadır. Bu çalışmadaki verilerin görselleştirilmesi okuyucular için önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Aynı zamanda bu çalışma diğer araştırmacılara ileride yapılacak araştırmalar için yol gösterici bir nitelik taşımaktadır. Finansal performansı anlamaya ve ele almaya yönelik akademik ve profesyonel çabalar, günümüzde mevcut olan, zaman içinde gelişmeye devam edecek ve bilimi ve toplumları küresel olarak zenginleştiren bilgilerle artarak devam edecektir. Sonuç olarak "hastane işletmelerinde finansal performans" konulu çalışmalara bir yol haritası sunacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada SCIE ve SSCI kapsamındaki makaleler analize tabi tutulmuştur. Bundan sonraki yapılacak olan çalışmalarda diğer indeksler de dâhil edilebilir. Ayrıca çalışmada kullanılan yöntemlerin haricinde mevcut olan farklı bilim haritalama yöntemleri de (Scimat, Bibliometrix, Bibexcel, Histcite, Sci² vb.) kullanılarak çalışmanın görselleri çeşitlendirebilir.

Etik Kurul İzni

Araştırma etik kurulu izni gerektirmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Avcı, K., & Çınaroğlu, S. (2015). Sağlık bakanlığı hastanelerinin örgütsel ve finansal performans göstergeleri bakımından kümeleneşmesi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33(2). <https://doi.org/10.17065/huiibf.75442>
- Bartolacci, F., Caputo, A., & Soverchia, M. (2020). Sustainability and financial performance of small and medium sized enterprises: A bibliometric and systematic literature review. *Business Strategy and the Environment*, 29(3), 1297–1309. <https://doi.org/10.1002/BSE.2434>
- Bozdemir, E., & Arslan Çilhoroz, İ. (2019). Bibliometric analysis of the cost analysis studies in hospital operations according to visual mapping technique. *3. Uluslararası ve 13. Ulusal Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi*, 64-75.
- Chen, C. (2014). The citespace manual. *College of Computing and Informatics Drexel University*, 3, 1–84. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1576-8>
- Çil Koçyiğit, S. (2011). Hastane işletmelerinde finansal performans ölçümü ve Türkiye özel hastaneler uygulaması. Gazi Kitabevi.
- Dalton, D. R., Daily, C. M., Ellstrand, A. E., & Johnson, J. L. (1998). Meta-analytic reviews of board composition, leadership structure, and financial performance. *Strategic Management Journal*, 19, 269–290. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-0266\(199803\)19:3](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-0266(199803)19:3)
- Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?. *Scientometrics*, 105(3), 1809–1831. <https://doi.org/10.1007/S11192-015-1645-Z/TABLES/9>
- Fellnhöfer, K. (2018). Visualised bibliometric mapping on smart specialisation: A co-citation analysis. *International Journal of Knowledge-Based Development*, 9(1), 76–99. <https://doi.org/10.1504/IJKBD.2018.090502>
- Griffith, J. R., & White, K. R. (2016). The well-managed healthcare organization. Health Administration Press.
- Hastings, A. (1987). Can competition be detected using species co-occurrence data?. *Ecology*, 68(1), 117–123. <https://doi.org/10.2307/1938811>
- Iswati, S., & Anshori, M. (2007). The influence of intellectual capital to financial performance at insurance companies in jakarta stock exchange (JSE). *Proceedings of the 13th Asia Pacific Management Conference*, 1393–1399.
- Jackson, D. A., Somers, K. M., & Harvey, H. H. (1989). Similarity coefficients: Measures of co-occurrence and association or simply measures of occurrence?. *The American Naturalist*, 133(3), 436–453. <https://about.jstor.org/terms>
- Kayahan, C. (2016). Hastanelerde finansal performans analizi ve sürdürülebilirliği. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kurutkan, M. N., & Orhan, F. (2018). Sağlık politikası konusunun bilim haritalama teknikleri ile analizi. İKSAD Yayınevi.

- Özgülbaş, N., & Koyuncugil, A. S. (2007). Sağlık kurumlarında finansal performans ölçümü: Kamu hastanelerinin veri madenciliği ile sınıflandırılması. *İktisat İşletme ve Finans*, 22(253), 18–30. <https://doi.org/10.3848/iif.2007.253.7160>
- Öztürk, Z., & Arslan Çilhoroz, İ. (2021). Sağlık kurumlarında dengeli puan cetveli konulu çalışmaların bilim haritalama tekniğine göre analizi. *Verimlilik Dergisi*, 3(3), 55–74. <https://doi.org/10.51551/VERIMLILIK.696797>
- Post, C., & Byron, K. (2015). Women on boards and firm financial performance: A meta-analysis. *Academy of Management Journal*, 58(5), 1546–1571. <https://doi.org/10.5465/AMJ.2013.0319>
- Shen, Y. C., Eggleston, K., Lau, J., & Schmid, C. H. (2007). Hospital ownership and financial performance: what explains the different findings in the empirical literature?. *The Journal of Health Care Organization, Provision, and Financing*, 44(1), 41–68.
- Stefanowski, J., & Weiss, D. (2003). Carrot 2 and language properties in web search. *Atlantic Web Intelligence Conference, AWIC*, 1, 240–249. <http://www.searchenginewatch.com/reports/netratings.html>
- Tengilimoğlu, D., Işık, O., & Akbolat, M. (2014). Sağlık işletmeleri yönetimi. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523–538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2014). Visualizing bibliometric networks. *Measuring Scholarly Impact*, 285–320. https://doi.org/10.1007/978-3-319-10377-8_13
- Wooding, S., Kate, W.J., Lewison, G., & Grant, J. (2006). Co-author inclusion: A novel recursive algorithmic method for dealing with homonyms in bibliometric analysis. *Scientometrics*, 66(1), 11–21. <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0002-7>
- Xue, W., Li, H., Ali, R., & Ur Rehman, R. (2020). Knowledge mapping of corporate financial performance research: A visual analysis using cite space and ucinet. *Sustainability*, 12(9), 3554. <https://doi.org/10.3390/SU12093554>

